Lesson-4 Part-1

रविः सोमः च । Ravi and Soman.

This lesson continues in the same style as lesson-3. The student is introduced to new words and expressions through a conversation between two friends.

Ravi, and Soman are in conversation. They are old schoolmates meeting in their home town Madras, after a span of a year. Ravi had continued school in Madras while Soman had gone to a school in Srinagar, a city in the state of Jammu and Kashmir, in the northern part of India.

रविः- सोम, इदानीं त्वं कुत्र वससि ?
Soma, where are you staying these days (now) ?

सोमः- अहं श्रीनगरे वसामि , केन्द्रीयविद्यालये पठामि ।
I am staying in Sringar and studying at the Central School in Srinagar.

रविः- आ , श्रीनगरे पठसि। तत् तु काष्मीरप्रदेशे अस्ति किल ?
अतीव सुनदरं एवं खलु ?
Oh! You are studying in Srinagr. Isn’t it in the state of Kashmir? Very beautiful isn’t it?

सोमः- आं , अतीव सुन्दरं भवति , विशेषेण वसन्तकाले।
यत्र यत्र पश्यसि , तत्र तत्र पुष्पाणि विकसितानि सन्ति ।
Yes, it is very beautiful, especially in Spring. Wherever you look, the flowers blossm forth.

रविः- अत्र तु सर्वदा ग्रीष्म एव । श्रीनगरे ग्रीष्मकालः कथं भवति ?
Here of course it always summer. How is it in Srinagar in Summer ?

सोमः- ग्रीष्मे अपि वातः हितः अस्ति ।
Even in Summer it is (the air is) pleasant.
ग्रीष्मकाले हिमालये हिमः द्रवति, तेन नद्यः जलेन पूर्णाः भवन्ति ।
In summer, the snow melts in the Himalayas, so the rivers are full with water.

(literally, the rivers get full with water.)

वयं निर्मलं जलं पिबामः ।

We drink pure water.

परन्तु तत्र अधिकं न वर्षति ।

But it does not rain much there.

रविः- मद्रास् नगरे अधिकं वर्षति ।

It rains a lot in Madras.

कदाचित् अत्यधिकं वर्षति ।

Sometimes it rains very much.

Lesson-4 Part-2

सोमः- शरत्काले हिमालयस्य सौन्दर्यं अवर्ण्यम् ।

During Autumn, the beauty of the Himalyas cannot be described (is beyond description)

विशेषेण पूर्णिमारात्रिषु ।

Especially on Full-moon nights.

पूर्णचन्द्रः यदा हिमालयशिखराणि स्वेन
शीतकिरणेन प्रकाशयति ,
तदा तस्य सौन्दर्यं अचिन्त्यम् ।

when the full moon illuminates the Himalayan peaks with her cool rays, the beauty is unimaginable.

हिमालयशिखरे दल्तटाके च तस्य प्रतिबिम्बः
अस्माकं हृदयं आह्लादयति ।

Her reflection from the Himalayan peaks and the Dal lake, fill our hearts with joy (pleasure)

तदानीं सर्वत्र सेव्यवृक्षाः फलपूर्णाः सन्ति ।

There everywhere, the apple trees are full of apples.

काष्मीरसेव्यफलं अतिरुचिकरं प्रसिद्धं च ।

Kashmir apples are very tasty and famous.

रवि- किं काष्मीरे सर्वदा परिस्थितिः हिता वा ?

Is the weather in Kashmir always pleasant ?

सोमः- न, हेमन्ते शिशिरे च अतीव शीतं भवति एव ।

No, during winter it is extremly cold.

तदानीं हिमं पतति अतः गमनागमनं कष्टं भवति ।

Then there is snowfall and so movement becomes difficult.

Lesson-4 Part-3

रविः- परं हेमन्ते एवं शिशिरे मद्रास् नगरे सुखदा भवति ।

(But) during winter it is very pleasant in Madras.

नकेवलं सुखाय किन्तु कर्णाटक सङ्गीतस्य कालः अपि।

Not only pleasant (to stay) but also it is the time for classical music.

प्रसिद्धाः गायकाः नर्तकादय च तत्र तत्र गायन्ति, नृत्यन्ति एवं स्वस्व प्रावीण्यं प्रदर्शयन्ति ।

Famous singers as well as artists (dancers etc.) sing, dance and display their talents here and there.

वर्षाकाले तत्र कीदृशं भवति ?

How is it there during the rainy season ?

सोमः- वर्षाकाले प्रायः न वर्षति इव ।

परन्तु तदानीं एकं अपूर्वं दृश्यं काश्मीरे भवति ।

(it is) almost like no rain during the rainy season. But at that time there is a rare sight in Kashmir.

श्रीनगरात् प्राच्यां नाति दूरे पहल्गां नगरस्य समीपे हिमलिङ्गं एकं अस्ति ।

Not far away from Srinagar eastwards, near the city of Pahalgaon there is a lingam formed of snow (Lingam - the image of Lord Shiva as worshipped in India)

रवि- एवं वा ? पहल्गांतः कियत् दूरं अस्ति ?

तत्र कथं गच्छेम ? कः विसेषः ?

Is it so ? How far is Pahalgaon ?
How to go (reach) there ? What is special ?

सोमः- पहल्ग्रामात् २५ किलोमीटर् दूरे अस्ति ।

ये शक्नुवन्ति ते पादाभ्यां पर्वतं आरोहन्ति ।

अथवा अश्वेन गच्छन्ति ।

Pahalgaon is 25 KM (from Srinagar).
Those who can, climb the mountain (by foot).
If not (otherwise) they go on horseback.

पर्वतस्य उपरि गुहायां हिमेन जातं लिङ्गं अस्ति ।
तस्य अमरनाथः इति नाम ।

On top of the mountain, there is a lingam formed of snow. It is known as "Amarnath" (its name is Amarnath)

रविः- तत् अति बृहत् वा ?
Is it very big ?

सोमः- श्रावणमासे पूर्णिमा पर्यन्तं लिङ्गस्य वर्धनं भवति ।
ततः परं ह्रासः भवति ।
तत् तु केवलं श्रावणमासे एव द्रष्टुं शक्यते ।

During the month of Sravana (July-Aug.) till the full moon day, the lingam increases in size. Thereafter the formation shrinks (decreases in size) Viewing it (the lingam) is possible only during the Sravana month (July - August).

Lesson - 4. Points relating to Grammar.

Let us examine some of the expressions introduced in this lesson. These are often heard during conversations and are found in written Sanskrit as well.

1. यदा _________ तदा

This expression is used when one wants to say that something happens and simultaneously a related event occurs as well. In english we may see an equivalent.

When the sun rises, darkness vanishes.

यदा सूर्यः उदेति , तदा तमः अपगच्छति ।

Here is another example.

यदा हिमपातः अधिकः भवति ,
तदा गमनागमनं कष्टतरं भवति ।

When there is heavy snowfall, then movement becomes more difficult.

This expression may also be used in the negative.

यदा अतिवृष्टिः भवति , तदा विमानस्य अवतरणं न भवति ।

When it rains heavily, then the plane does not land.
(Literally, the landing of the place does not take place)

2. न केवलं _______ किन्तु _______ अपि or च

Not only __________ but also.

न केवलं संस्कृतं पुरातनं किन्तु आधुनिकं अपि ।

Not only is Sanskrit an old language but a modern one too.

3. यावत् _________ तावत्

so much _________ as required.

यावत् धनं आवश्यकं , तावत् धनं नय ।

Take as much money as required.

Lesson-4 Grammar:2

4. यत्र ___ तत्र and यत्र यत्र _____ तत्र तत्र

Where _____ there and wherever____ there all.

यत्र धूमः अस्ति , तत्र अग्निः अस्ति ।

Where there is smoke, there is fire.

यत्र यत्र सत्यं अस्ति , तत्र तत्र जयः अस्ति ।

Wherever there is truth, there is victory.

5. यः ______ सः one who _______ is

या ________ सा one who _______ is

यत् _______ तत् that which ______ is

यः दीर्घबाहुः सः रामः ।

One who has long arms is Rama.

या सुन्दरी सा सीता ।

One who is beautiful is Sita.

यत् सत्यं तत् पथ्यम् ।

That which is true is good (beneficial)

6. Use of conjunctions: च - and

हेमन्ते शिशिरे च

in हेमन्त and शिशिर

Note that the conjunction च is used at the end
of the last noun in the sentence.

रामः , केशवः , हरिः च वनं गच्छन्ति ।

Rama , Kesava and Hari are going to the forest.

च is also used in the following manner.

रामः च केशवः च हरिः च वनं गच्छन्ति ।

Rama and Kesava and Hari are going to the forest.
This usage is not common however.

----

lesson-4 Grammar:3

7. भवति एव -

This expression cannot be translated into English easily or even literally. The word एव here adds some sort of emphasis to the sentence. This expression is used by Soma to contradict Ravi’s statement (question) about the weather being aways pleasant in Kashmir.

8. एव -

एव usually means "only"

सः फलं एव खादति । - He eats only fruits.

कलाशाला समीपे एव अस्ति ।

The college is nearby (only)

9. अतः - Therefore

This word is used in the sense of therefore.

मम ज्वरः अस्ति , अतः कलाशालां न गच्छामि ।
I have fever, therfore (so) I am not going to college.

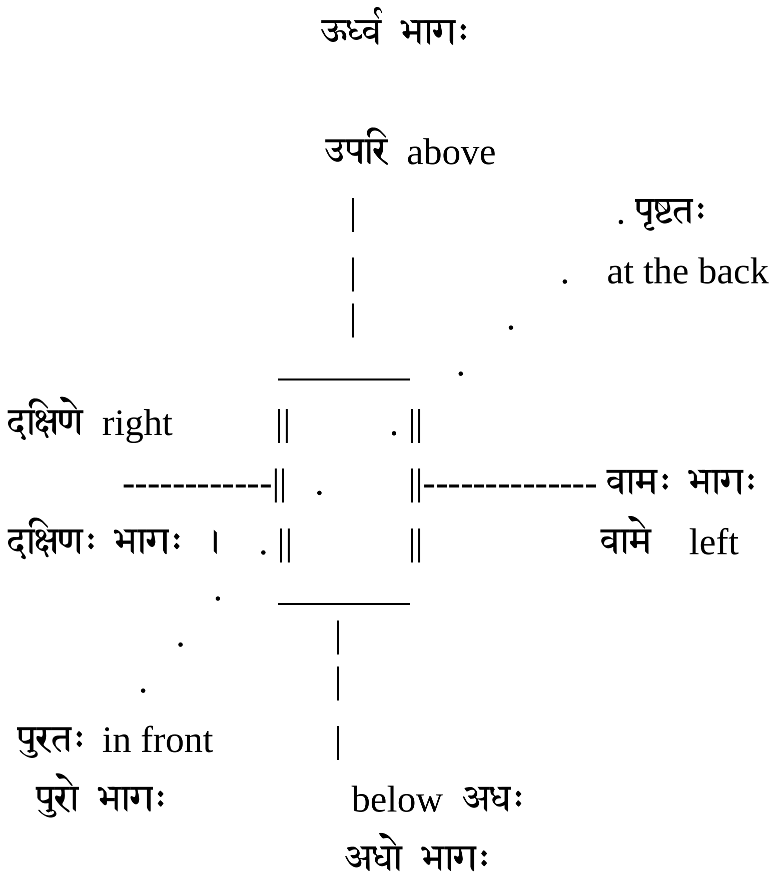
Often in India people say " I have fever " though one should probably say "I am running temperature"

Directions and Positions.

```
                    उत्तरा  or उदीची
                      north
                         |
     आग्नेयो              |            एशानी
               .         |         .
                  .      |      .
                     .   |   .
  पश्चिमा  or   ..............|................   पूर्वा  or प्राची
प्रतीची   west       .      |    .              east
                 .       |        .
               .         |          .
     नैर्ऋती              |             वाय्वया
                         |
                       south
                  दक्षिणा  or याम्या
```

दिशाः चतस्रः । प्रातः सौर्य पश्यन् तिष्ठ ।
तव पुरतः प्राची दिशा ।
तव दक्षिणे दक्षिणा दिशा ।
तव पृष्ठे प्रतीची दिशा ।
तव वामे उदीची दिशा ।

Relative Positions.

These positions are given relative for a person in front of you and looking at you. We have tried to give an impression of depth through the dotted line in the picture. Please view the picture as a representation of positions in three dimensions.

Lesson-4

अव्यय - indeclinables.

The word अव्यय is derived from the root
वि + इ and अव्यय means that which is not liable to change or that which retains its form in all positions.

It is easy to form sentences with अव्यय
as was seen from the small exercise given in lesson 3.

अपि - also

सदा - always

सर्वदा - at all times

तत्र - there

अत्र - here

सर्वत्र - everywhere

प्रातः - in the morning

सायं - in the evening

सायंप्रातः - In the morning and evening

प्रतिदिन - daily

ततः - later , then

अथ - later

अतः - therefore

यतः - because

अतः एव - only because

वा - or

अथवा - else / or

कथमपि - somehow

कदापि - sometime

परम् - but

किन्तु - but

परन्तु - but

अद्य - today

अधुना - now

इव - like

एव - only

उच्चैः - above , loud

एवम् - thus

चिरम् - for a long time

प्रायः - mostly

नः - again

रतः - earlier, before

शनैः - slowly

सम्यक् - well

सद्यः - immediately

तदा - then

कदा ? - when

कुत्र ? - where

कथम् ? - how

कुतः ? -why , from where

किमर्थम् ? - for what (reason)

किमिति ? - for what (purpose)

Lesson - 4 Exercise - 1.

The questions given below relate to the conversation in the lesson. You will be able to answer them if you have understood the sentences spoken.

१ सोम त्वं इदानीं कुत्र वससि ?

२ सोम त्वं इदानीं किं पठसि ?

३ श्रीनगरं कुत्र अस्ति ?

४ वसन्तकाले श्रीनगरं कीदृशं अस्ति ?

५ कुत्र सर्वदा ग्रीष्मः अस्ति ?

६ ग्रीष्मे श्रीनगरे किं हितः अस्ति ?

७ ग्रीष्मकाले किं द्रवति ?

८ मद्रास् नगरे अत्यधिकं वर्षति वा ?

९ अस्माकं हृदयं कः आह्लादयति ?

१० काश्मीरे कदा अतीव शैत्यं भवति ?

११ प्रसिद्धगायकाः कुत्र गायन्ति ?

१२ हिमलिङ्गं कुत्र अस्ति ?

१३ पर्वतस्योपरि गुहायां किं अस्ति ?

१४ तस्य लिङ्गस्य किं नाम ?

Lesson -4 Exercise 2.

Fill up the blanks with appropriate indeclinables.

Example: नरः _______ ________ ______ पठति ।

नरः प्रतिदिनं प्रातः उच्चैः पठति ।

Please note that more than one word will be required
but there are choices. Based on the meaning of the
indeclinable, select the appropriate combination
for each sentence.

१ अहं _______ _______ ______ इण्टर्नेट् पश्यामि ।

२ सः संस्कृतं _____ इच्छसि , ____ ___ संस्कृतं पठति ।

३ वाहनं ____ ____ गच्छति , ____ _____ प्राप्नोमि ।

४ मार्गे ___ ___ ___ हिमं पतति , ___ वाहनं न गच्छति ।

The indeclinables which will fit the above properly are
to be selected fro the following list.

सदा , प्रतिदिनं , प्रातः , चिरं , सम्यक् , अतः , सर्वदा ,

अधुना , सद्यः , अद्या , शीघ्रं , सर्वत्र

Exercise - 3

Fill up the blanks selecting suitable words from

सदा , सर्वदा , तत्र , अत्र , सर्वत्र , कुत्र , कदा

Example: नरः सदा धूमपानं करोति ।

शिशुः सर्वदा रोदनं करोति ।
-----

१ माता ________ दूरदर्शनं पश्यति ।

२ नगरे ______ अतीव शैत्यं अस्ति ।

३ अश्वः _______ तत्र तिष्ठति ।

४ _________ सज्जनः अस्ति ।

५ आकाशे ________ मेघाः सन्ति ।

६ वार्तापत्रिकां _________ आनयति ।

७ मम लेखनी _______ अस्ति ।

८ बालः _______ क्रीडति ।

९ __________ दूरे नदि अस्ति ।

१० __________ गृहे दीपः ज्वलति ।

You should first understand the sentences and from the context select the required indeclinables. The meanings of all the different words are either known to you already from earlier lessons or may be looked up in the glossary.

Lesson -4 Exercise 4.

Fill up the blanks by selecting words from the list below.

प्रातः , सायं , अद्य , श्वः , ह्यः

Example: प्रातः पुष्पं विकसति

----

१ ______ सूर्यः उदेति, _______ अस्तमेति च ।

२ _________ विद्यालयस्य विरामदिनम् ।

३ अद्य रविवासरः , _________ सोमवासरः ।

४ अद्य रविवासरः ,

अतः __________ कार्यालयसय विरामदिनम् ।

५ प्रातः अहं गृहे भवामि ,

किन्तु _______ अहं मित्रस्य गृहं गच्छामि ।

६ __________ कार्यालयं गच्छामि ,

__________ गृहं आगच्छामि ।

७ __________ दन्तधावनं करोमि ,

__________ आपणं गच्छामि ।

Exercise -5

Fill up the blanks by selecting suitable words from

किन्तु , अतः , यतः , अथवा

Example:

अहं प्रातः गणितं न पठामि , किन्तु सायं पठामि ।

----

१ अयं प्रातः स्नानं न करोति ,

_______ सायं स्नानं करोति ।

२ सः प्रातः मम गृहं न आगच्छति ,
______ सायं मम गृहं आगच्छति ।

३ अहं चलच्चित्रं द्रष्टुं अतीव इच्छामि ,
______ अहं सर्वदा चलच्चित्रं पश्यामि ।

४ बालः सदा क्रिकेटं क्रीडति,
________ स क्रिकेटं अतीव इच्छति ।

५ सा सर्वदा निद्रां करोति , _______ सर्वदा खादति ।

६ बालः सर्वदा पाठं पठति, ______ पाठं लिखति ।

७ ते सर्वदा विदेशं गच्छन्ति ,
_______ ते देशाटनं इच्छन्ति ।

८ वृद्धा मधुरफलं अतीव इच्छति ,
________ सदा मधुरफलं खादति ।

९ सः फलं एव खादति ,
________ फलं अतीव इच्छति ।

१० प्रातः अहं क्षीरं न पिबामि ,
_______ सायं क्षीरं पिबामि ।

Lesson -4 Exercise 6.

Fill up the blanks by selecting suitable words from

चिरं , पुनः , उच्चैः , नीचैः

Example: सः पुनः फलं खादति ।

---

१ त्वां द्रष्टुं _______ अहं अत्र तिष्ठामि ।

२ कुक्कुटः _________ कूजति ।

३ कोकिलः ________ गायति ।

४ रोगी ______ भाषणं करोति ।

५ अश्वेन सः ________ यात्रां करोति ।

६ समीपवासि _________ कोलाहलं करोति ।

७ छात्रः उत्तरं _______ वदति ।

Exercise 7.

Below you will see many questions. They require the word **सम्यक्** in their answers. Understand the questions and in the process, improve your vocabulary.

Example: भवान् संस्कृतं कथं पठति ?

अहं संस्कृतं सम्यक् पठामि ।

१ त्वं कार् वाहनं कथं चालयसि ?
अहं कार् वाहनं _____ चालयामि ।

२ त्वं गानं कथं करोषि ? अहं ______ गानं करोमि ।

३ अधुना सम्यक् बुभुक्षा अस्ति वा ?
आं, अधुना ______ बुभुक्षा अस्ति ।

४ बालः कथं पठति ? बालः _______ पठति ।

५ उषा सम्यक् वीणां वादयति वा ?

आं , उषा ______ वीणां वादयति ।

Exercise 8.

Use the following words in appropriate places.

पुरतः - in front of पृष्टतः - at the back

दक्षिणतः - at the right वामतः - at right

उपरि - above or at the top

अद्यः - below or at the bottom

Example: प्रातः मम पुरतः सूर्यः ।
-----

१ ________ मम मित्रं उपविशति ।

२ ________ मम पुत्रः ।

३ प्रातः मम _______ सूर्यः उदेति ,
पृष्टतः चन्द्रः अस्तमेति ।

४ मम _____ मेघाः ।

५ वृक्षस्य ______ तिष्टामि ।

Now you should try and form more sentences with additional words. Your vocabulary would have improved considerably in going through this lesson.

Lesson - 4. Forming sentences with indeclinables.

The table below can provide many sentences.
Choose a subject, the corresponding verb
(on the same line as the subject) and an
indeclinable. You will be able to make many sentences.

subject	indeclinable	verb
रामः		गच्छति
पुष्पम्		विकसति
छात्राः	प्रातः	पठन्ति
गजः	अधुना	तिष्ठति
आवां	तत्र	पठावः
अश्वौ	अत्र	धावतः
ते		वदन्ति

Exercise 9.

Here are many sentences that require the use of यदा --- तदा .

Example: यदा रोगः भवति , तदा औषधं स्वीकरोमि ।

१ _____ सूर्यः उदेति , ______ कमलं विकसति ।

२ ___ वृष्टिः न भवति , _____ अहं बहिः गच्छामि ।

३ ___ अहं प्रातः उत्तिष्ठामि , ___ दन्तधावनं करोमि ।

४ _____ पिपासा भवति , _____ जलं पिबामि ।

५ _____ बुभुक्षा न भवति , ____ भक्षणं न खादामि ।

६ _____ कार्यालये कार्यं नास्ति ,
____ अहं शीघ्रं गृहं आगच्छामि ।

७ ____ सूर्यः अस्तमेति , _____ अन्धकारः ।

८ ____ मेघः नास्ति , _____ वृष्टिः नास्ति ।

Lesson -4 . Exercise

Here are some sentences for you to understand the use of
यावत् ...... तावत् . Figure out where these
should be added in the sentences.

Example: यावत् आचार्यः न आगच्छति ,
तावत् पाठः न प्रचलति ।

१ ______ मम मित्रं न आगच्छति ,
_______ अहं पुस्तकं पठामि ।

२ ______ विमानं न आगच्छति ,
_______ अहं अत्र उपविशामि ।

३ ______ हिमं न पतति ,
_______ वाहनानि सम्यक् गच्छन्ति ।

४ ______ गानं अस्ति , _______ शृणोमि ।

५ ____ पायसं पात्रे अस्ति , ____ अहं पिबामि ।

The following sentences help you inderstand the use of

न केवलं ...... किन्तु .

Example: न केवलं अहं गानं गायामि ,
किन्तु नटनं अपि करोमि ।

१ _____ बालः रोदनं करोति , स्वयं शिरसि ताडयति ।

२ ______ गृहे शुनकः अस्ति ,
______ मार्जारः अपि अस्ति ।

३ ______ अहं गणितं पठामि ,

______ संस्कृत भाषामपि पठामि ।

४ ______ वाहनं नूतनं भवति , ______ सुन्दरं अपि ।

५ ______ अहं ओदनं खादामि ,
______ फलानि अपि खादामि ।

Lesson -4 Chart.

Here is a chart containing nouns, a verb and many indeclinables. By selecting a noun and an indeclinable, you can form a short sentence with the verb. Try and form as many sentences as you can.

If you have a liking for mathematical work, try and figure out how many different sentences you can make and how many of them will correctly convey a meaning.

```
_____________________________________________________________
|    सः    सा    एषः   एषा    छात्रः                              |
|        |___________________________________________|        |
| नरः    |                                           |        |
|        | सदा    तत्र   अत्र  सर्वदा                      |        |
|बालः    |                                           |बाला    |
|        |प्रातः    |                          | अधुना |        |
| पुत्रः   |        |पठति                      |       |        |
|        |सायं     |                          | प्रतिदिनं|        |
|        |        |                          |       | पुत्री   |
|        |                 उच्चैः नीचैः अद्यः सद्यः        |        |
|        |         चिरं  पुनः सम्यक्    एवं             |        |
|        |___________________________________________|        |
|                                                             |
|         माधवः          उमा                                    |
|_____________________________________________________________|
```

Lesson - 4. Glossary

The seasons:

हेमन्तः - (m) winter with snow
शरत् - (m) winter
वसन्तः - (m) spring
ग्रीष्मः - (m) summer
वर्षाः - (f) rainy season
शिशिरः - (m) dry cold season

शिशिरः is not experienced in most parts of India.

Each season lasts between 55 and 65 days. According to the ancient texts, the duration of each season is fixed at a specific value in the range given above. The seasons Spring, Summer and winter generally fall within the corresponding ones observed in the west

The words give below are in the order in which they are seen in the text of the lesson.

हिमालयः (m) - The Himalayan mountains
हिमम् (n) - snow
सुन्दरम् (n) - beautiful
केन्द्रीय (m) adj. - central
केन्द्रीयविद्यालयः (m) - central school
(a common system of schools run by the Indian Givernment all over the country.)
विद्यालयः (m) - school
पूर्णम् (n) - full
पूर्णचन्द्रः (m) - full moon
विकसितानि (n) - in full bloom.
नदी (f) - river
हितः (m) - comfortable (also convenient)
निर्मलम् (n) adj. - pure
अधिकम् (n) adj. - much
वातः (m) - wind (air)

अवर्ण्यम् (n) - beyond description
पूर्णिमारात्रौ - full moon night (during)
शिखराणि - peaks
अचिन्त्यम् (n) - unimaginable
तस्य - its (this refers to case)
प्रतिबिम्बः (m) - reflection
हिमालयशिखरे - upon the Himalayan peaks
हृदयम् (n) - heart
सेव्यवृक्षाः (m) - apple trees
फलपूर्णम् (m) - full of fruits
(this word comes under the second case)
सेव्यफलम् (n) - Apple
अतिरुचिकरम् (n) - very tasty
प्रसिद्धम् (n) - famous
गमनागमनम् (n) - to and fro movement
सुखदा (m) - comfortable
प्रावीण्यम् (n) - talent, expertise
दल-तटाकात् (case) - from the Dal lake
परिस्थितिः (f) - climate (though it really
refers to the atmospheric condition)
शैत्यम् (n) - chillness
शीतकिरणेन - with her (cool) rays
प्रदेशः - term used to refer to an area
of a country or place.
देशः - country
द्रवति - melts
वर्षति - rains
पतति - falls
प्रकाशयति - shines
(the last four words are verbs. They are in
third person singular and in present tense)
प्रदर्शयन्ति - perform (exhibit).
Verb in present tense, plural.
सन्ति - are
भवन्ति - become or are
गायन्ति - sing (plural, third person)

Given below are some indeclinables. More indeclinables may be found in the section on indeclinables.

Indeclinables remain the same (i.e., do not change) with gender and number. Hence they can be easily used in sentences and remembered as well.

अतीव - very

यत्र यत्र - wherever तत्र तत्र - there all
(the two are always use together)

विशेषेण - specially

सर्वदा - always

अत्र - here

एव - adds stress to the subject as in the use of "too"

तु - but however तु is not used in the beginning of a sentence.

परन्तु - but

कदाचित् - sometimes

अत्यधिकम् - very much

यदा -when तदा - then
the two are always used together
i.e., तदा always follows यदा .

इदानीम् - now

अतः - so, therefore

तदानीम् - then (usually refers to the time of occurrence of a particular event)

न केवलम् - not only किन्तु - but also
(in using the above two the word अपि च
is used at the end of the sentence)

अपि - also च - and

प्रायः - almost

इव - like

अथवा - alternatively

इति - so

केवलम् - only

ततः परम् - thereafter

Lesson-4 Expressing Numbers.

We have already discussed in an earlier lesson
(lesson-2) one uses numbers from one to
nine. In this lesson we will see how one would
handle larger numbers. First we introduce Zero,
the number whose use from very early periods is
credited to India.

Zero is known as शून्यम् in Sanskrit.

In expressing any number which includes
zeros in any of its digits, the word शून्यम्
is used to refer to that digit.

Thus one can, in principle say a number by just
expressing the digits making up the number,
much the same way one would do with
telephone numbers.

So 43695 may be expressed as

चत्वारि त्रीणि षट् नव पञ्च

In proper usage of Sanskrit, numbers are
expressed in a somewhat different manner.
,he lower order digits are expressed firstd
and then the higher order ones. For example,

125 will be expressed as पञ्चविंशति अधिक एक शतम् ।

Literally five and twenty above hundred
is the translation.

This system is followed for all numbers above 100.

When we were preparing this note it was still 1997.
we had planned to say

अष्टनवति अधिक नव शत अधिक एक सहस्र वर्ष
शुभ कामनाः ।

Simply, it was to be "good wishes for 1998"

Though it is past Jan.1 1998, the good wishes continue.

अधिक means more than.

The list below gives the Sanskrit equivalents for numbers between 0 and 50.